

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací materiál vytvořený v projektu OP VK

Název školy:	Gymnázium, Zábřeh, náměstí Osvobození 20
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0211
Název projektu:	Zlepšení podmínek pro výuku na gymnáziu
Číslo a název klíčové aktivity:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Anotace

Název tematické oblasti:	Literatura pro vyšší gymnázium
Název učebního materiálu:	Romantismus
Číslo učebního materiálu:	VY_32_INOVACE_CJ0317
Vyučovací předmět:	Český jazyk a literatura
Ročník:	3. ročník čtyřletého gymnázia, 7. ročník osmiletého gymnázia
Autor:	Mgr. Libuše Chudobová
Datum vytvoření:	1. 11. 2013
Datum ověření ve výuce:	6. 11. 2013
Druh učebního materiálu:	pracovní list
Očekávaný výstup:	Student chápe podstatu romantismu s ohledem na politický, společenský a kulturní vývoj v tehdejší Evropě. Dokáže specifikovat základní rysy národních literatur, jejich představitelů a stěžejní díla.
Metodické poznámky:	Pracovní list je možné využít k samostatné práci, práci ve dvojicích, či ke skupinové práci.

ROMANTISMUS

1. **S pojmem romantismus souvisí:**
 - a) svoboda umělecké tvorby
 - b) smysl pro reálnou skutečnost
 - c) pocit samoty a smutku vyplývající z protikladu snu a skutečnosti
 - d) typizace

2. **K představitelům anglického romantismu patří:**
 - a) G. Chaucer
 - b) W. Scott
 - c) J. G. Byron
 - d) P. B. Halley

3. **Do uvedené řady pojmů a jmen k sobě nepatří:**
 - a) titanismus
 - b) démonismus
 - c) Odpoutaný Prométheus
 - d) T. Hardy

4. **Do řady autorů svým způsobem tvorby nepatří:**
 - a) V. Hugo
 - b) A. S. Puškin
 - c) Moliere
 - d) E. A. Poe

5. **Childe Harold je:**
 - a) anglický filozof
 - b) anglický básník
 - c) hudební skladatel
 - d) postava literárního díla

6. **Smyslem Máchova Máje bylo:**
 - a) oslavit pouze krásu jarní přírody
 - b) kritizovat politickou situaci 1. pol. 19. stol.
 - c) vyjádřit protiklad krás přírody a drastického osudu člověka
 - d) kritická úvaha o smyslu života a o mezilidských vztazích

*Nynější ale čas
Jinošství mého – je, co tato báseň, máj.
Večerní jako máj ve lůně pustých skal,
Na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal.*

*Je pozdní večer – první máj –
večerní máj – je lásky čas,
hrdliččin zve ku lásce hlas,
„Hynku! – Viléme! – Jarmilo!!!“*

7. **Uvedený úryvek je dokladem:**
 - a) využití kontrastu
 - b) ztotožnění básníka s hlavní postavou Máje
 - c) epifory
 - d) zvukomalby

8. Urči, ze kterého díla jsou ukázky a kdo je jejich autorem. Čím hlavní hrdinové naplňují podstatu romantických postav?

a) *Quasimodo se nechal vést, strkat, vést, posadit, svázat a připoutat. Na jeho tváři se nezračilo nic, leda div divocha nebo hlupáka. Vědělo se, že je hluchá, teď se zdálo, že je i slepý. Srazili ho na kolena na kulatou desku: nechal si to klidně líbit. Svlékli mu košili a kabátec až po pás: strpěl i to... Bláznivý smích se ozval v davu, když se objevil Quasimodův nahý hrb, jeho velbloudí prsa, jeho mozolovitá a chlupatá ramena. Za všeobecného veselí vystoupil na plošinu muž v městském stejnokroji... (Tento člověk byl mučitelem vězení Chatelet. Quasimodo byl na pranýři zmrskán...)*

b) *Zde leží Tatánino psaní.*

*jen plaše beru v dlaň ten list
a čtu v tajemném rozjímání
a vím, že zas jej budu číst.
Kdo vdech, jí ze kterého zřídla,
ta něžná slova lehkokřídla,
tlach šílený a dojemný,
rozhovor v srdce tajemný,
v němž s okouzlením blud jak štkal by?*

9. Co je to literární typ? (uved' příklad) Která literární díla přinesla světové literatuře typ zbytečného člověka?

ŘEŠENÍ:

1. a) c)
2. b) c)
3. a) b) c)
4. c)
5. d)
6. c)
7. b)
8. a) Chrám Matky Boží v Paříži – Victor Hugo

S katedrálou jsou spjaty životní osudy hlavní postavy Quasimoda, hrbatého, téměř hluchého a na jedno oko slepého zvoníka, kterého se v dětství ujal kněz Frollo, za což mu zůstal po celou dobu vděčný a oddaný. Kvůli Frollovi se Quasimodo pokusí o únos cikánské tanečnice Esmeraldy, do níž je Frollo zamilován. Únos Quasimodovi překazil Phoebus z Châteaupers, do nějž se poté Esmeralda zamilovala. Quasimodo je zatčen a odsouzen k trestu na pranýři. Esmeralda s ním má soucit, přinese mu na pranýř vodu, za což se do ní zamiluje, i když ví, že marně. Frollo i Quasimodo jsou nešťastně zamilováni do krásné Esmeraldy. Esmeralda ale jejich city neopětuje, Frolla nenávidí, Quasimoda ji je líto, je zamilována do Phoeba... Quasimodo se za popravu mstí, shodí Frolla z věže chrámu, čímž svého vychovatele zabije. Po letech je Quasimodova kostra nalezena v hrobce u Esmeraldy. Quasimodo Esmeraldu velmi miloval, tak raději dobrovolně zemřel v jejím objetí, než aby žil bez ní. Quasimodo je typickou romantickou postavou vybudovanou na kontrastech: jeho ohyzdný zevnějšek ostře kontrastuje s čistotou jeho srdce, svým zevnějškem okolí odpuzuje, lidé ho nenávidí, domnívají se, že je ztělesněním zla. Ve skutečnosti je však schopen těch nejhlubších a nejčistších citů. Obdobně na kontrastech je vybudována postava cikánské tanečnice Esmeraldy, která, ač vyrůstala v prostředí pařížského podsvětí mezi prostitutkami a zloději, si zachovala mravně čistý život.

b) Alexandr Sergejevič Puškin – Evžen Oněgin

Titulní postava románu, Evžen Oněgin – mladý floutek z vyšší společnosti, který tráví své petrohradské dny dílem v nečinnosti, dílem návštěvami různých plesů a večírků plných konvencí a přetvářky, opouští rušný společenský život velkoměsta, který ho již stejně nudil, a stěhuje se na venkovské sídlo, které zdědil po svém strýci. Jeho melancholie („chandra“) ho ale neopouští. Jedinou společností je mu básník Lenský. Ten ho seznámí s rodinou Larinů, chce mu totiž představit svou milou nastávající, Olgu. U nich potká Oněgin Tat'ánu, která se do něj osudově zamiluje. Tat'ána mu napíše dopis, kde se vyznává ze své lásky. Oněgin neodpovídá. Později se potkají a Oněgin vysvětluje Tat'áně, že ji nechce, protože ví, že časem by jeho láska opadla a manželství by nebylo šťastné. Později je Lenským pozván k Larinovým na oslavu Tat'ánina svátku. Z večírku je ale otrávený a tak se rozhodne se vyjádřit svůj vzdor nešťastným způsobem – celý večer tančí s Olgou. Rozhněvaný Lenský vyzve Oněgina na souboj. V souboji je Lenský zabit. Po této nešťastné smrti bývalého přítele Oněgin uniká, putuje po Rusku. Nakonec zamíří zpět do Petrohradu (po 10 letech), kde potká Tat'ánu, nyní již manželku významného šlechtice a jednu z vůdčích osobností společenské scény. Stala se z ní chladná, zklamaná žena. Nyní se dvoří Oněgin jí. Napíše jí několik dopisů, zůstanou bez odpovědi. Nakonec vyznává lásku, ale Tat'ána, ačkoli jej dosud miluje, odmítá jeho city. Je vdaná za jiného a tomu chce zůstat věrná.

9. Literární typ - literární postavy známé svými charakteristickými a originálními povahovými rysy (Don Quijote, Don Juan, Othello, Švejk...)

Zbytečný člověk (rusky *лишний человек*, lišnij člověk) je častý motiv v ruské literatuře 19. století. Jedná se o typ osobitého jedince, zejména šlechtice či příslušníka vyšší společenské vrstvy, snad talentovaného a schopného, který se ale nehodí pro obvyklou kariéru ve státní službě. V důsledku toho se stane líným, neúspěšným, ve vztahu ke svému životu zcela pasivním, má pocit, že je zbytečný. Typickou postavou tohoto typu je *Obломov* ze stejnojmenného románu I. A. Gončarova, nepojmenovaná hlavní postava Dostojevského *Zápisků z podzemí*, Pečorin v Lermontovově Románu naší doby, *Rudin* ze stejnojmenného románu I. S. Turgeněva a zejména Puškinův Evžen Oněgin ve stejnojmenném veršovaném románu. Mimo ruskou literaturu je tento motiv použit například v Byronově básni *Childe Haroldova pouť*.